

Per 211/1905

UČITELJSKI LIST

Gorici, 2. oktobra 1905. Tečaj 1.

10002706, 17

SRPSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje in izdaja **Anton Štrekelj**, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.

List izhaja v začetku in v polovici vsakega meseca ter stane 2 K na leto. Naročnino pošiljati je na upravo „Primorskega Gospodarja“ v Gorici (Pri rudeči hiši št. 7). MM

Naši mladini v resen opomin.

Solza se mora prikazati na očeh rodoljubu, ki vestno opazuje življenje naše mladine po deželi. Dokler pohajajo fantje in dekleta še šolo, mislilo bi se, to bodo kar svet spreobrnil; taki so, da ni treba prašati po boljših. Komaj pa uidejo učiteljevi oblasti, ne znajo kako bi delali dovolj nasproti onim dobrim naukom, po katerih so se morali prej ravnati. Pokazati hočejo, da ga ni, ki bi imel nad njimi kako oblast in bi jih zamogel užugati. Še ni fante staro 15 let, pa plača že „fantovsko“ in s tem zadobi pravico, da sme tudi po noči po vasi rogoviliti in po krčmah pijančevati. Prej lep, rudečeličen dečko, začne sedaj od malopridnega življenja medleti, a s telesom pogreza se navadno tudi njegova duša v črno propalost. Tudi stariši mu ne morejo zlahka do živega. Osobito ako so od početka popuščali, zadobi mlečnozobi dečko v kratkem tako moč, da začne celo strahovati. Gorjé udovi, ki nima denarja, da bi zamogla svojega sinka ž njim preskrbljevati. V največji potrebi zapusti ti dom in si gre iskat dela drugam. V nedeljo mu treba cvenka in dobiti ga mora tu ali tam.

Zagotavljamo vas, dragi čitatelji, da nismo taki „filistri“, da ne bi privoščili mladim ljudem nobenega veselja. Ne, veselijo naj se dokler so še mladi in dokler se zamorejo veseliti, toda veselijo naj se človeško. Hodi pa v nedeljo v to ali ono krčmo na deželi, pa boš videl, da je veselje med našo mladino vse drugačno nego bi smelo biti. Tu ti ne pijejo več božje kapljice marveč jo, da rečemo po domače, žrejo. Kar v tednu zaslužijo, vse do zadnjega vinarja gré v nedeljo za vino. Iz take mladine naj pričakujemo potem dobrih gospodarjev!? Včasih se kedó spreobrne, toda malo je takih, in zato vidimo, da ga ni večega zla za naše ljudstvo na Goriškem, osobito pa tudi v tržaški okolici in v Istri kakor pijanstvo. Ono je prava mōra, ki nas davi moralno in gospodarsko. Mi smo prepričani, da se ne povspnemo toliko časa do boljšega stanja, dokler se ne otresemo tega zla a otrešati se ga mora pričeti v naši mladini in sicer možki in ženski. Tudi ženski? Tudi tukaj, dragi moj! Žalostno je to priznanje, toda resnično. Kdor potuje po svetu, vidi marsikaj, vidi tudi kako se tudi našega ženstva tu pa tam poprijemlje nesrečna pijača, ki mu krađe duševno in telesno moč.

Kdor to čita bo mogoče mislil, da smo med tistimi, ki so napovedali vsaki opojni pijači boj na življenje in smrt in se imenujejo abstinenclerji Ne, mi obsojamo te ljudi, kajti vemo in smo prepričani, da zmerno vživanje vina in podobnih pijač krepča telo in oživlja duh. Za potrebo toraj pij, če si v veseli družbi piješ lahko še en kozarec brez potrebe, nikdar pa se ne nalezi božje kapljice tako, da te bo obvladala. S tem zametaš premoženje in spravljaš svoje življenje v nevarnost.

Hudo zlo v naši kmetski mladini je tudi preobilo plesanje. Koliko denarja se zavrže pri nas brez potrebe in brez koristi! Ne rečemo nič, če je v vasi enkrat, dvakrat v letu ples, toda plesati vsaki mesec ali pa še dvakrat v mesecu, kakor se dogaja osobito okoli Gorice, to žré denar in daje priložnost tudi h nemorali. Dobro, pridno deklé naj se ne išče na plesišču, marveč pri ognjišču!

Zlo vseh zla pa je to, da se naši kmetski fantje za svoj prihodnji stan, za gospodarstvo premalo brigajo. Malone vsako nedeljo prirejamo po deželi kmetijske shode a reči moramo, da se jih mladina le v malo kateri vasi vdeležuje. Ljubša jim je krčma nego nauki, ki se tičejo njihovega prihodnjega gospo-

darstva. Mesto, da bi se mladi poprijeli napredka in bi spodbujali h temu svoje stare, je to pri nas ravno narobe. Stari napredujejo, mladi nazadujejo. Zato vidimo po deželi, da ne zna večina kmetijskih fantov drugega nego kvečemu kopati, kositi in grabiti. Takih pa, ki znajo tudi zasaditi, požlahtniti, obrezati in povezati trto ali sadno drevo je, skoraj bi rekli, malo. Kaj pa še, da bi znali voditi gospodarstvo. Komaj gre oče za en dan zdoma, pa si ne znajo pomagati. Vse opravijo narobe. Da, da! več veselja do kmetijstva, pa manj veselja do pijančevanja, igranja, ponočevanja, plesanja, to priporočamo naši kmetijski mladini in potem bomo lahko in opravičeno pričakovali, da se bo enkrat tudi naše kmetijstvo pod njihovim vodstvom povspelo do boljšega stanja nego se nahaja dandanes! To je naš resen opomin!

Št.

Oskrba domače živine.

Kdor hoče ohraniti svojo živino zdravo in hoče imeti od nje dobiček, skrbeti mora pred vsem, da zamorejo vsi živalski deli redno in nemoteno izviševati ona opravila, katera jim je prisodila mati narava. Nadalje mora skrbeti, da se živina na kakoršenkoli način ne poškoduje, da ne oboli in če je nastopila vendarle bolezen, da se pravočasno vkrene za primerno zdravljenje.

Zrak v hlevu je gotovo prvi, od katerega odvisi razvoj živine; čim bolj je ta čist, tem lepša in bolj čvrsta bo živina in tem manjša je tudi nevarnost, da se priklatijo v hlev kužne bolezni. Tudi težje se razvijajo te v čistem zraku. Skušnja nas pa tudi uči, da jako poveča čist hlevski zrak koristi, ki jih daje žival. Za zračenje hleva bi se moralo toraj mnogo bolj paziti, nego se pazi dandanes, posebno pa še tam, kjer je hlev nizek in majhen. Če zračimo hlev premalo, poveča se vlaga v hlevu in ta je osobito mladi živini, katera se šele razvija, jako škodljiva. Ona ovira namreč dihanje in izhlapevanje kože; s tem proužroča bolezni na pljučah in kožne prišče. Kedar hlev zračimo, zračiti moramo seveda tako, da ne nastane v njem škodljiv prepil,

Za razvoj živine drug pogoj je svetloba. Njenemu dobrodelnemu vplivu na delovanje živcev ne more nikdo oporekati. Skušnje uče, da je mlada živina, ki se redi v svetlih hlevih bolj živa in bolj čila od one, ki se redi v temnih. Za mlečno živino pa je bolj primeren nekoliko manj svetel hlev, živino, ki jo pitamo, deti moramo pa v temen hlev. V takem hlevu ne napadajo živine muhe tako močno, žival počiva toraj v miru, kar deluje jako dobro za napravo mesa. Na tem mestu naj še omenimo, da je najboljšo sredstvo proti veliki množici muh vapno, kateremu dodamo nekoliko vodene galunove raztopine ter ž njim hlev pobelimo. O tem se lahko vsakdo prepriča in bo s vseh strani gotovo zadovoljen.

Velike važnosti za zdravje živali je nadalje toplota v hlevu. Če je tu zrak mrzel, porabi žival več svoje gorkote in se mora radi tega bolj močno krmiti. Ker stisne mraz kožne luknjice, ne more žival lahko izpuhtevati skozi kožo, kar ima za posledek poleg drugih škodljivih vplivov gledé živalskega zdravja, — pri mlečni živini se tudi zmanjša množina mleka — da se dlaka ježi. V prevročih hlevih se temu nasprotno živina poti, kar slabi delovanje srca, zato pa povspešuje tok krvi v pluća in v možgane, da nastane lahko mrtvoud ali pa se žival zaduši.

Da se živci, vezi in vsi drugi notranji deli bolj močno razvijejo in da živina boljše hodi, skrbeti je tudi za potrebno premikanje živine. Vsak kmetovalec naj poskrbi, da se vsaj mlada živina večkrat pregiblje na prostem. Tudi po zimi je to ravno tako potrebno kakor poleti, čeravno ni prosto premikanje v tem času tako lahko dopustno. Če ni drugače mogoče, naj se v ta namen dvorišče pregradi s priprosto ograjo, ki se, kedar treba, hitro odstrani. Živina, ki ne pride vso zimo iz hleva, mora tako rekoč shirati in taka živina prenaša tudi vremenske nezgode, ko se žene na pašo, bolj težko. To se je opazilo posebno pri živini, ki se goni na planine.

Kakor je nadalje pri človeku čistost pol zdravja, tako je tudi pri živini. Čim bolj pridno se rabijo česalo, ščet in slamnate metlice in čim manj se varči z vodo, tem lažje se ohranijo kožne luknjice odprte in tem boljše se odstrani izločen pot. Če se ta s prahom, ki se je vlegel na kožo, posuši, prouzroči pri živali srbenje in povspešuje tudi razvoj mrčesja. Pa ne samo živina naj se čisti, marveč cel hlev naj bo v tem oziru uzoren.

S tem, da se stene večkrat pometejo, odstrani se paljčevina in prah a s tem, da se skrbi za primeren odtok gnojnice in za dovoljno posteljo, dobimo suho stajo.

Razvoj živine odvisi slednjič tudi od krmljenja. Ako dobi živina primerno pičo in se ji polaga ta tudi pravočasno in v dovoljni množini, potem se bo gotovo sponašala. Nevarno pa je, ako je n. pr. megla ali rosa zeleno krmo zmočila ali pa jo celo slana pokončala in se ta krma živini polaga. Tudi krma, ki se je v kupih vgrela in izpridila se ne sme kar tako živini polagati. Če uživajo živali opasne rastline in živalske škodljivce, ki se nahajajo v klaji ali pa nesnago, ki se nahaja v vodi, lahko obolijo. Tudi oprášena suha piča škodi. Kratko rečeno, vedno pazimo strogo na to, da se odstrani vse, kar bi imelo kako bolezni za posledico.

Konečno ne bo trpel kmetovalec, ako ima srce za svojo živino na pravem mestu, da se živali trpinčijo. Kakor trpi človek, ki se ga muči, tako trpi tudi žival in kdor to pomisli, ta ne bo gotovo ravnal surovo z živino in naj bo tudi hlapec.

Nik. Lex.

Kmetova opravila meseca oktobra.

Že samo ime tega meseca „vinotok“ pravi s čim bomo imeli sedaj največ dela. Žal pa, da se bo pretakalo letos po nekaterih naših kletih precej malo vina, zato moramo si najti drugega opravila. Oglejmo si ga po vrsti!

N a d o m u bo v tem mesecu, ki je navadno deževen, največ dela. Grozdje se masti, mošt pretaka in tropine stiskajo. Žge se tropinsko in sadno žganje in klet se vredi. Zimsko sadje se spravlja v hladne, bolj temne prostore, ki so dovolj zračni in suhi. Sadja ne stavi v kupe, marveč razgrni ga po deskah, ki jih pokriješ s slamo. Gnilo sadje pridno odbiraj od zdravega. Turščica in ajda se mlatita. Živino privadi polagoma na suho krmo. Če krmimo s peso, dodati je tej piči otrobov, oljnate pogache ali vsaj detelje, kajti sama pesa ne more ohraniti živine pri moči. Premeri vso krmo in preračuni, koliko smeš živini po-

lagati na dan, da ti piča spomladi ne zmanjka. Če je premalo krme odprodaj rajši sedaj del živine.

N a p o l j u bode v tem mesecu tudi precej dela. Turščica, ajda, pesa, repa se spravljajo in ozimina se seje. Pazimo posebno na dobro seme! Predno ga rabimo, močimo ga v modri galici, da zamorimo snet in druge škodljive glive, ki se nahajajo na zrnju. Kdor vozi gnoj na polje, naj ga koj raztrese po njem in čim prej podorje, kajti v nasprotnem slučaju pride lahko dež in voda spere gnoj na kupih, vsled česar žito na teh mestih hobota in poleže.

V vinogradu se dokonča trgategv. Kedar tržeš odbiraj gnilo in drugače pokvarjeno grozdje od zdravega! Drugega posebnega dela ni v starem vinogradu, kajti rezati smeš trte še le potem, ko je listje odpadlo, toraj šele meseca novembra. Pač pa se pričinja z rigolanjem novih vinogradov. Predno se lotiš tega dela, pomisli na vse okolnosti, ki jih zahteva cepljena ameriška trta. Posebno priporočamo, da napraviš vinograde v novini. Skrbi tudi, da si zagotoviš o pravem času potrebne sadike.

V s a d o v n j a k u: Kar je še sadja na drevju se pobere. Pri tem pazi, da se sadje ne potolče ali drugače pokvari. V drugi polovici meseca privezuj po drevesnih deblih namazane kolobarje proti pedicu. Vse starejše drevje preglej ter odstrani nepotrebne veje. Osobito odžagaj kar je suhega ali odlomljenega. Rano zamaži z drevesnim voskom ali s kotramom. Za pomlajenje sadnega drevja je sedaj najboljši čas. Vozi h drevju gnojnico! Kjer misliš napraviti sadovnjak, zaznamuj si mesta, kamor pride drevje in izkopaj jame. Jame naj bodo okoli 70 cm globoke in $1\frac{1}{2}$ m široke. Jesensko sajenje sadnega drevja je boljše nego pomladansko. Seme sadnega drevja seje se naravnost v gredice ali pa se stavi v moker pesek, kateri se shrani v kakem zaboju v klet.

N a v r t u: Kdor ni še sejal rane špinače, ranega šelina in zimske solate, seje naj te rastline čim prej v gorke lege. Ker se pokaže s koncem meseca slana, spraviti je do tedaj vse, čemur je ta nevarna, v zavetje, bodisi v klet ali kako drugo shrambo. Naberimo si še za časa vrtno seme! Cvetlice ki jih mislimo prezimiti, denimo v lonce ter spravimo na gorko.

N a t r a v n i k u: Če nisi še spravil otave, požuri se! Za namakanje travnikov je sedaj najbolj primeren čas, to pa seveda samo tam, kjer se dobi motna voda, ki pušča blato na travniku. Če je travnik dovolj suh, prevleči ga s travniško brano! Proti koncu meseca začne se lahko travnik gnojiti s Tomaževo žlindro ali s hlevskim gnojem.

V g o z d u: Sedaj je najboljši čas za podsajanje. Proti koncu meseca se pričinja zimska sečnja. Nabira se želod, kostanj, žir, lipovo, javorovo in jelkino seme.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Med vrenjen naj bo klet dovolj topla. — Letos pritoževalo se nam je mnogo vinogradnikov, da se jim vino noče včistiti in se vedno moti. Marsikoga preplašilo je spomladi in tudi poleti novo vrenje v vinu in ni si znal sveta od kod je to prišlo. Da se je vino vedno motilo in pričelo v drugič vreti, leži uzrok v tem, da se ni v jeseni v moštu razkrojil radi prenizke toplote ves sladkor in je pričel, ko se je klet spomladi razgrela, vnovič vreti. Kakor lanska jesen je tudi letošnja radi deževja precej hladna. Zato moramo biti letos bolj oprezni, da se nam ne dogodi kakor lani. V prvi vrsti skrbimo, da ne tržemo v prehladnem vremenu. Mošt iz grozdja, ki je potrgano rano zjutraj bo vselej bolj počasi vrel nego iz grozdja, ki ga tržemo popoldne. Nadalje skrbimo, da bo vsaj v kleti, kjer mošt vré, dovolj toplo. Najbolj primerna toplota v kleti za časa burnega vrenja je od 15 do 20 °C. Če je mošt jako hladen, ne škodi pa prav nič, če zagrejemo klet tudi na 25 °C. Kedar začčenja mošt vreti ima naj vsaj 12 do 15 °C. Da dosežemo v moštu to toploto priporočamo, da se vrelna klet ob vrenju mošta preveč ne odpira. Osobito po noči naj bo vedno zaprta. Ako ne pridemo s zapiranjem do zaželjenega namena, moramo zagreti klet s pomočjo peči. Kedar kurimo peč, denimo okoli nje nekaj plašč iz desk (špansko steno), da ne bo odbijala gorkote naravnost na blizu ležečo posodo, marveč klet enakomerno grela. Pod plaščem mora biti seveda dovolj prostora, da prihaja zrak h peči.

Kdor je bil v šoli, kjer rabijo povsod to steno, zna kaj mislimo. Čim bolj mrzel je mošt, tem bolj močno je kuriti. Če ne moremo niti s kurjavo doseči primerne toplote, segreti moramo en del mošta v snažnem kotlu na 40 °C (da je moren) a ta mošt je vlitu potem h ostalemu. To delo ponavljati je toliko časa, da bo ves mošt 12 do 15 °C gork.

Nikomur naj ne pade pa na misel, da bi segrel del mošta tako močno, da kar vré ter ga prilil v bedenj. S tem bi dobil ta mošt lahko neprijeten okus. Na drug način segrejemo mošt, če potaknemo v njega od zunaj snažno posodo, v kateri se nahaja vrela voda. Seveda ne smemo potakniti te posode tako globoko, da se zmeša voda z moštom.

Iz gnilega grozdja dobiš še dobro vino, če ga na sledeči način pripraviš:

Grozdje, ki si ga potrgal vrži kar v stiskalnico ter mošt kolikor mogoče odtisni. Ta mošt deni v sod, ki si ga z žveplnim dimom močno zapuhal. Med vlivanjem mošta v sod, tega tu pa tam stresi, da bo mošt plonkal in se nasrkal žveplnega dima. Ko deneš v sod do polovice mošta, zažveplaj ga vdruči in nato napolni. Žvepleni dim (žveplena sokislina) zabrani moštu vrenje in zato se bo kmalu vsa nesnaga in tudi one glive, ki so prouzročile gnitje, vlegla na dno posode. Mošt se toraj včisti. Ko si to dosegel, odtoči mošt v drugi sod ter dodaj mu drožja od najboljšega vina, ki bo prouzročilo polagoma vrenje. Kedar pretakaš pride naj mošt čim bolj v dotiko s zrakom. Če je mošt iz črnega grozdja, deti ga moraš na dobre črne tropine.

„Prosekar“ imenujemo vino, ki se dobiva ob morski brežini med Trstom in Devinom ter ostane več časa sladko. To vino se napravlja na sledeči način: Grozdje se potrže in zmasti. Ko mošt vzdigne tropine, se odtoči v drugi bedenj. Po 6. urah, ko se tudi tu nesnaga vzdigne, odtoči se vdruči in tako dalje 6 do 10 krat vsakih 6 do 12 ur. S tem pretakanjem ločijo se vrele glive (drožje) od mošta in ta ostane sladek. Seveda popolnoma ni mogoče teh gliv odstraniti, zato povré tudi prosekar prej ali poznej. Če se dene ob pravem času (o veliki noči) v steklenice, dobi se iz tega prosekarja tudi šumeči prosekar, ki je podoben šampanjcu. Za prosekar uporablja se samo najboljše belo grozdje, ki doseže v proseških in križkih brežinah tudi 24 % sladkorja.

Kaj se godi v moštu kedar vré? — Kedar mošt vré, spreminja se grozdni sladkor (dekstroza in levuloza) v druge tvarine in sicer nastanejo iz 100 kg sladkorja 48·4 kg alkohola, 46·6 kg ogljenčeve kisline (sapa, ki vré iz mošta), 3·3 kg glicerina, 0·6 kg jantarjeve kisline, 1·2 kg celuloze, masti in drugih tvarin. Vrenje prouzročajo majhne glivice, ki jih imenujemo drožje. Teh glivic je več vrst, nekatere napravljajo boljše vino, druge slabše. Zato se je pričelo v umnem kletarstvu umetno vzgajati dobre vrste glivic ter jih dodajati moštu predno začne vreti. Te glivice pridejo v mošt z grozdem. V moštu se jako hitro množijo. Najbolj jim vgaja gorkota od 15 do 25 °C. Navadnega sladkorja ne morejo te glive povreti, pač pa ga spremenijo najprej s pomočjo nekega fermenta (invertina) v grozdni sladkor in šele potem tega povrejo.

Koča za shrambo zelenjave po zimi napravi se z majhnimi stroški na sledeči način: Na najbolj solnčnem kraju, če mogoče pod kakim zidom izvrže se približno 1 m globoka jama. Dolgost in širokost te jame odvisi od velikosti koče, ki jo hočemo imeti. Po sredi nad to jamo postavi se približno 2 m visoka greda, ki se pritrdi od zadej na močan steber, spredaj pa na dva stebra, ki sta zbita v „škarje“. Od vrha zemlje nasloni se na to gredo nekoliko stebričev, ki se pogrnejo ali s starimi deskami ali pa z vejevjem. Vrh te strehe denemo še za kakih 30 cm na debelo slame ali listja in nato še nekoliko izkopane zemlje. Zadej je zatakiniti kočo z dvojnimi vejevjem, med katero se napešta listje, spredaj pa je pustiti med stebroma, zbitima v škarje, vrata, ki se zataknejo z deskami. Pred vratmi napraviti je stopnice, da se pride lažje v kočo. Okoli koče napraviti je majhen jarek, po katerem voda odteka. Tako napravljena koča je precej gorka in služi osobito za shrambo korenstva, šelina, najboljše pa za poganjanje zimskega radiča. Seveda je deti pod tega prej nekoliko konjskega gnoja, ki napravi večjo gorkoto.

Orehi dobè lepo barvo, če jih deneš okoli pol ure v žveplen dim. V ta namen deni v staro kozico ali skledo nekoliko žerjavice, ter posuj jo z žveplenim prahom, kakoršnega rabiš v vinogradu. Posodico deni nato brž v kako kado na dno, a kakih 30 cm nad to pritrdi rešeto ali košaro, kamor strešeš orehe. Na vrhu moraš kado z deskami ali s starimi plahtami pogniti, da

dim ne uhaja. Še boljša nego kada je lesena skrinja, ki ima spodaj vratca, skozi katera se porine žerjavica še le potem, ko se je sadje v škrinji pripravilo. Na enak način zapuhajo se smokve in lupljene češpe. Žveplani orehi ne dobé seveda s tem delom druge dobrote razun zunanje lepote. Piškavevega oreha s tem ne ozdraviš. Če so orehi že suhi, dobro jih je prej nekoliko poškopiti.

Môlje iz žitnice odpraviti. — V ta namen se svetuje med zrnje v žitnici položiti perja od hmelja. Po nekod devajo med zrnje v ta namen narezanih kolmeževih korenin. Vsekako pa je zoper ta, kakor tudi vsaki drugi mrčes najboljše zdravilo — snaga. Zato ne pozabimo pred spravljanjem zrnja žitne shrambe skrbno očistiti vsakega prahu, v katerem je navadno zaloga mrčesa.

P o h o r s k i.

Kruh pred plesnjem dalje časa ohraniti. — Kruh narprej na primernem kraju shladi, potem pa deni hlebe v velik žakelj, katerega obesiš v hladno klet. Če je žakelj prav močno potresen z moko, škoduje plesnoba kruhu še manj.

P o h o r s k i.

Mazilo proti trohnobi lesa. — Čvrsto in trajno mazilo se po ceni tako le napravi. Vzemimo za 1 *kg* kotrama, (se dobi v večjih štacunah in mirodilnicah) potem 1 *kg* smole in $\frac{1}{4}$ *kg* kolofonije. To vse se na ognju razpusti, dobro premeša, nato pa še gorko se pomaže na les, kjer ga pač želimo. Zatem se na mazilo posuje nekaj peska. To mazilo je potem kakor okamenelo in vzdrži mnogo let, bodisi na zraku ali na vlažnem prostoru. Vsled tega se priporoča za rabo pri mazanju ograj, mostnih ali vrtnih, raznih kolov itd., sploh najbolj tam, kjer se vsled vremena vlažnost spreminja. Ker je imenovano mazilo po ceni, lahko si jo omisli pri novih stavbah vsaki kmetič.

P o h o r s k i.

Mravlje se prepodé, če se dene na ona mesta nekoliko zelišča od volčjega jabolka (*Solanum lycopersicum*). Takšna mesta mravlje baje zapuste.

P o h o r s k i.

Potenje nog se narlažje zabrani, ako se v jutru pred obuvanjem vsúje v čevelj nekoliko zdrobljenega galuna. To sredstvo utegne marsikomu dobro služiti.

P o h o r s k i.

POROČILA.

Kmetovalci in njihovi prijatelji! Ob vsaki priliki nabirajte nove člane h „Goriškemu kmetijskemu društvu“. Obenem iztirjajte tudi pristopnino in letnino (za celo leto 4 K, za pol leta 2·50 K)! Kdor plača 4 K dobi vse štev. „Prim. Gospodarja“.

Prva odborova seja „Goriškega kmetijskega društva“ se je vršila dné 25. t. m. ob navzočnosti 14 odbornikov. Predsednik je naznanil, da se je drugi podpredsednik odpovedal. Nato se je razpravljalo o raznih točkah dnevnega reda. Med drugim se je sklenilo, da se obrne društvo na vlado, s prošnjo, da bo tudi ono zastopano v drž. kmetijskem svétu na Dunaju. Nadalje se je sprejel predlog, naj se zaprosi dež. zbor in vlada za popolnitev zakona, ki se tiče povzdige živinoreje v naši deželi. V olajšanje odborovega delovanja vstanovilo se je 10 odsekov in sicer: finančni, vinarski, sadjarski, vrtnarski, živinorejski, splošno-kmetijski, gozdarski, pravni, nabavni in odsek za kmetijski pouk. V te odseke volilo se je primerno število članov. Gosp. Kosmač, župan v Cerknem stavil je jako važen predlog, naj se obrne društvo na vlado in na dež. zbor, da dovolista društvu primerno svoto, s katero bo zamoglo društvo razpisati nagrade za vzgledne hleve in gnojišča. Gosp. Vrtovec iz Tolmina je predlagal, da se zaprosi vlada, naj imenuje čim prej kmet. potov. učitelja v Tolminu, a če ne misli še dolgo nikogar imenovati, naj pre-skrbi med tem namestnika.

Diplomi Gor. kmet. društva se dajejo onim članom, ki plačajo mesto 1 K pristopnine, 5 K. Diplomi so jako okusno izdelani in bodo gotovo najlepši okrasek kmetovalčeve sobe. Kdor hoče imeti diplom, naj se čim prej oglasi, da se bode znalo, koliko jih bo treba naročiti. Ako je že plačal pristopnino, dpošlje naj obenem tudi primankljaj 4 K.

„**Petrine**“ naročilo je gor. kmetijsko društvo več nego se je prijavilo odjemnikov. Kdor hoče torej imeti mazilo, naj se prijavi čim prej v društvu ali pa pri upravništvu lista. Petrina dojde v Gorico, kakor pogojeno s tovarno, do 10. oktobra.

Za naročitev Tomasove žlindre se je podaljšal rok do 15. t. m. Kdor se misli toraj prijaviti na to gnojilo, naj se požuri.

Nabava raznega kmetijskega orodja. — Goriško kmetijsko društvo preskrblja svojim udom razno kmetijsko orodje, kakor pluge, brane, škropilnice, žveplalnike, sesalke za gnojnico itd. po oni ceni, po kateri dobiva te priprave društvo samo. Udje naj si naročajo toraj te priprave potom tega društva, ker dobé vse bolj ceno nego, ako naročajo sami.

Vinska letina v Brdih je razun v Medani, kjer je deloma pobila toča, na sploh dobra. Osobito v Št. Ferjanu in v kojski občini se hvalijo. Nemarni vinogradniki ne bodo seveda tudi tod mnogo trgali.

Vinska letina na Krasu. — Okoli Tomaja bode na sploh dobra letina. Posebno kdor je začasa škropil se jako hvali. V Tomaju samem je okoli 25 njih, kateri imajo jako lepo grozdje in bodo imeli več od lani. Na spodnjem Krasu je mnogo slabše, ker je bila peronospora tod bolj huda. Na 100 posestnikov ubranilo se je peronospori tod 5 do 8 popolnoma, kakih 20 deloma. V Brkinih so trte popolnoma ožgane in vremščina bo letos jako kislá.

Vinska letina na Vipavskem je na sploh srednja. Lepo grozdje imajo v Šmarjáh, v Ríhenbergu (osobito Pederjevo), Dornbergu, kolikor toliko v Branici, Vel. Žabljah, Prvačini, Sv. Križu, Kamnjah, Vrtovinu, Selu, na Gradišču. Drugod se ravna bolj po gospodarjih. Če so škropili o pravem času, imajo grozdje, če ne pa malo.

Vinska letina v Istri. — Od Sv. Antona pri Kopru se nam poroča, da ne bo tam letos niti polovico vinske letine. Kdor je škropil ob pravem času (pred cvetom) ima lepo grozdje, kdor je pa zamudil s škropljenjem ima jako malo. Edino visoke lege obdržale so grozdje, četudi so se bolj pozno škropile. —

Ajda pognala je letos po Krasu posebno močno. Upa se na dobro letino.

Repa kaže radi mokrega vremena povsod dobro. Tudi gosenic je letos razmeroma manj nego druga leta.

Žganje iz smokev. — C. kr. finančno ministerstvo dovolilo je, da se sme žgati za letos smokve. Gor. kmetijsko društvo ima na ti pridobitvi veliko zaslugo.

Poskušnje z umetno gnojitvijo v deželi. — C. kr. kmetijsko-kemično poskuševališče v Gorici je razposlalo povabilo kmetovalcem, naj se deleže poskušenj z umetno gnojitvijo travnikov. Odzvalo se jih je nič manj nego 375, večinoma iz tistih pokrajin, kjer je obdelovanje travnikov največjega pomena in kjer so umetna gnojila do zdaj, tako rekoč, neznana.

Po določenem načrtu namerava poskuševališče tekom mesecev oktobra in novembra t. l. vsakemu poskuševalcu zastonj podeliti toliko umetnih gnojil, kolikor jih treba, da se napravijo poskušnje na malih, 100 do 200 štirjaških metrov obsegajočih travniških kosih. Vsak poskuševalec dobi natančen poduk, kako ima izvesti poskušnje, da bode uspeh dovoljen. Vrh tega bodo posebni povrjeniki kmetijskega poskuševališča, kolikor mogoče, zato skrbeli, da poučé posamezne kmetovalce in jim praktično pokažejo, kakšno zemljišče naj izberejo za poskušnje, kako naj trosijo gnojila in kako naj pospravljajo in tehtajo pridelano seno.

Tisti poskuševalci, kateri podajo o izidu narejenih poskušenj poročila, ki bodo popolnoma zadoščala prijetemu poduku, dobé v naslednjem letu toliko umetnih gnojil, da lahko pognojež njimi edno do dveh njiv travnika.

Namen teh malih poskušenj je ta, da se prepričajo poljedelci, koliko denarnega dobička daje pravilna gnojitev travnikov. Znamenito število onih, ki so se odzvali vabilu, dokazuje, da se kmetovalci zanimajo za stvar in je porok za to, da se po tem potu z naprej čedalje bolj razširi uporaba umetnih gnojil tudi za drugovrstne kulture. Nove železniške zveze, ki se v prihodnjem letu odpró javnemu prometu, olajšajo izdatno uporabo tega kmetijskega blaga posebno v tistih pokrajinah, kamor je do zdaj le prav po redkoma prihajalo, ker so bili stroški za dovažanje preveliki.

Izleta v Monastero na uzorno posestvo g. barona Evg. Ritter-Zahony-ja vdeležilo se je dné 21. pr. m. 27 kmetovalcev deloma iz Brd, Vipavskega, Krasa in iz Gor. Najprej smo si ogledali posestvo Belinjo. V kakih 10 *ha* velikem vinogradu opazili smo razne tuje vrste trt, ki so bile vse dobro obložene.

Gospod ravnatelj tega posestva Gemmrig razkazoval nam je pomlajenje silvanca, ki neki po tamošnjih skušnjah bolj rodi na mladem lesu nego na starem. Ti vinogradi obdelujejo se vsi z živino. Spomladi se oborjejo s plugom, poleti se plejejo z okopalnikom „Planet junior“, škropijo se s posebno škropilnico, ki jo vozi živina in nosi celo gonjača. Videli smo, da so vinogradi na sploh jako čedni. Radi velike rose, ki vlada v teh krajih, poznalo se je sicer znamenje peronospore, toda večinoma le na vršičkih. Iz tega orjaškega vinograda prišli smo v trtnico, kjer se vzgaja okoli en milijon cepljenk. Vse te trte cepijo se v roki. Ena delavka cepi v enem dnevu do 1500 trt in kdor je bolj ročen še celo več. Brat gosp. ravnatelja, ki je bil pred letom na posestvu, izvršil je celo, kakor se nam je povedalo, nad 3000 cepljenk v enem dnevu. Vse trte se vlagajo tukaj v mah ter se prisilno poganjajo in šele nato se presadijo v trtnico. Uspeh je, kakor smo videli, jako lep. Samo peronospora je mladje pri vrhu nekoliko osmodila, kar pa trti v tem času ne škodi, marveč celo prihrani prikrajšanje. Take trte boljše dozore. Trtnico škropili so letos 29krat, peronospora je toraj tukaj še bolj doma nego v naših krajih. V veliki suši namakajo trtnico. Saj jo pa tudi lahko! Če zabodeš tod cev kakih 50 m globoko tekla ti bo voda sama na vrh.

Od tu smo šli na dvor, kjer smo si ogledali razne stroje za setev in okopavanje po polju. V hlevu smo videli na tem posestvu le nekoliko volov, nekoliko mlade živine in brejih krav. Mlečno živino redijo na posestvih Runke in Monaster. Pravega plemena na posestvih sicer nemajo, ker se pečajo večinoma z mlekarstvom in le malo z vzgojo, toda živina je jako lepa. Večinoma kupujejo molzne krave v Vinčgavu na Tirolskem.

Jako se je dopadla izletnikom sesalka za gnojnico, katero je dobil g. ravnatelj iz Münchena in stane do Monastera samo 40 K. Gosp. ravnatelj je to pripravo tudi nekaterim izletnikom naročil.

Potem smo si ogledali še polje na tem posestvu in ameriški matičnjak. Med tem nas je opozarjal g. ravnatelj na marsikatero novo skušnjo, ki so jo napravili zadnja leta tu.

Na polju smo videli krasen činkvantin, ki je stal za pšeno. Činkvantin gnojijo navadno samo s solitrom, katerega potrosijo vsega koj ob setvi in sicer zato, da se činkvantin

hitro razvije in prej zori. Če bi v nasprotnem slučaju to gnojilo večkrat trosili turščici bi ta predolgo rastla in prekasno zorela.

Po obedu ogledali smo si posestvo v Monasteru. Klet je tu približno 200 m dolga. Za maščenje in robkanje rabijo dve centrifugalni drozgalnici ki jih goni voda. Traminec, rulandec in sploh grozdje, ki je bolj temne barve pa ne zdrozgajo, marveč kar naravnost stisnejo v posebni hidravlični stiskalnici.

Nekateri izletniki ogledali so si hlev in mlekarnico, drugih pa je bolj zanimal velikanski, na ameriskanski podlagi cepljen vinograd. Videli smo tudi precej lep sadni vrt in nov čebelnjak. Žal, da se je bližala ura odhodu in smo morali marsikaj prezreti.

Predno pa smo zapustili lepo posestvo, povabilo se nas je na dobro južino, ob kateri priliki smo pokusili tudi razna domača vina.

Vsi izletniki bili so s tem, kar so videli in slišali jako zadovoljni in nikomur ni bilo žal dolge poti. Zato izrekamo gospodu baronu Ritter-Zahonyju, gosp. ravnatelju Gemmrigu, kakor tudi ostalemu nradništvu na posestvu tudi tem potom v imenu vseh izletnikov našo srčno zahvalo.

VPRASHANJA IN ODGOVORI.

Veljavnost plačila.

A. K. v K. Moj hlapec je bil nepošten ter sem ga odpustil. Kar mu je pritikalo izročil sem občinskemu predstojniku, da mu ta izroči zaslužek, ker ga sam ni hotel sprejeti in je zahteval večje plačilo. Sedaj me toži z odvetnikom. Kaj mi je storiti?

O d g o v o r: Vi ste slabo napravili, da ste položili denar pri občinskem predstojniku. Zato boste morali plačati pravdne stroške. Priporočamo vam, da vložite koj pri okrajni sodnji kolekovano prošnjo za deponiranje plačila, ki mislite, da je pravo ter položite denar tukaj. O tem obvestite tudi vašega nasprotnika. V drugič pomnite, da se smejo naložiti plačila, ki se ne sprejmejo, samo pri pristojni c. kr. okrajni sodnji, da bodo veljala kot taka.

„Dovoljena pot, ki se lahko prekliče.“

V. B. v S. Moj sovaščan napravil si je stezo čez moj travnik. On pravi, da sme hoditi po travniku, jaz pa sem gotov, da ni bilo enkrat tod steze. Kako bi se dalo dotičniku zabraniti hojo po mojem travniku?

O d g o v o r: Najbolj zlepa odkrižate se vašega nasprotnika s tem, da zapišete na vidno tablo ob stezo: „Dovoljena pot, ki se lahko prekliče“. Če

vas sosed ne gre tožit za odstranitev te table tekom šestih mesecev potem, ko ste jo postavili, izgubil je vsako pravico do steze in po tem času lahko obesite mesto prve table, drugo, na kateri je zapisano: „Prepovedana pot“. Če ga zasčite sedaj na Vašem travniku, tožite ga lahko radi motenja posesti in ni se vam bati, da propadete.

Imenik udov Goriškega kmetijskega društva.

Turk Ivan, pos., župan Gabrije	Bele Jožef, „ podžupan Šempas
Verčon Anton, trgovec Škrilje	Komel Jožef, „ „
Furlani Leopold, nadučitelj Štandrež	Leban Ignacij, župnik Batuje
Alojz Urbančič, „ Miren	Pahor Peter, pos. Renče
Bavčar France, pos., miz. m. Selo	Gregorič Josip, trgovec Prvačina 7
Mermolja France, pos. Selo	Davčna občina Kojsko
Berbuč France, „ „	„ „ Kozana
Turk Janez, pos. Britof — Rihenberg	„ „ Šmartno
Možina Anton, učitelj Brje — Rihenberg	„ „ Vrhovlje
Lisjak Anton, velepos. Dol. Branica	„ „ Višnjevek
Vodopivec Janko, naduč. Kamnje	„ „ Krasno
Vodopivec Andrej, pos. „	„ „ Vipolže
Vodopivec Vinko, „ župan Kamnje	„ „ Vedrijan
Čermelj Jožef, pos. mlinar Vrtovin	Konjedic Rudolf, trgovec Gorica
Čermelj Henrik, pos. gost. Vrtovin	Konjedic Edmund, „ Plave
Zajec Vekoslav, trgovec Gorica	Jelen Andrej, pos. Opatjeselo
Pečenko Anton, velepos. in veletržec	Čigon Karol, vikar Vojščica
Gorica	Milanič Alojzij, pos. „
Pirjevec Ivan, c. kr. viši rač. svetnik	Kante Matko, c. kr. okr. šol. nadz. Sežana
Gorica	Bralno društvo »Mladina« Križ-Tomaj
Simčič Ivan, velepos. Gorica	Macarol Jožef, pos. Križ, 46-Tomaj
Znidarčič Andrej, vikar Gradno	Macarol France, „ „ 54
Stakola Anton, pos. Mernik	Bole Alojz, „ Tomaj
Alfonz Blažko, kurat Mernik	Dujc Ivan, „ župan Zavrhek-Naklo
Kocjančič Anton, pos. Neblo	Kante Leopold, pos. Gor. Branica
Kodermac Miha, „ „	Ukmar Anton, „ „
Zaletel France, „ Hruševlje	Hranilnica in posojilnica — Cerkno
Kocjančič France, „ Šlovrenc	Kmetijsko društvo — Cerkno
Medvešček Miha, „ Brdice	Narodna čitalnica — „
Blažič Anton, velepos., župan Kožbana	Bevk Fran, pos. in c. kr. ur. sluga Cerkno
Sgubin Karol, pos., krčmar Kormin	Peternej Ivan, pos. Cerkno 69
Bandelj Alojzij, pos. Podgora	Jež Blaž, „ „ 105
Batič Peter, velepos. Šempas	Gatej Anton, „ „ 51
Colja Miha, pos. Vrh 300 — Rihenberg	Blažič Anton, velepos., župan Kožbana
Ličen Josip, „ Miklavi 83 — Rihenberg	Davčna občina Sv. Križ
Gerzej Ivan, „ Polje 11	Kmetijsko društvo Sv. Križ

Medvešček Peter, nadučitelj Sv. Križ.
 Batič France, pos. " "
 Stanič France, " " "
 Simonič Jernej, " " "
 Stopar Josip, " " "
 Vrčon Andrej, " " "

Davčna občina Velike Žablje

Vin in sadj, društvo " " "
 Vrtovec Anton, pos. " " 18
 Vrtovec France, " " "
 Palik Andrej " " " 51
 Palik Jožef, " " " 53

Davčna občina Dobravlje

Jerkič Jožef, pos. Dobravlje 57
 Kranjec Frančišek, župnik Šmarje
 Gerbec Ivan, pos. Svino — Šmarje 51
 Jejčič Anton, " " " 37
 Lisjak Ivan, " " " 45
 Čermelj Alojz, " " " 56
 Jejčič Jožef " Potok " "
 Poljšak Josip " Vrtovče " "
 Benko Andrej, " Dol. Branica " "

Rojec Ivan, kurat Bilje
 Hranilnica in posojilnica Bilje
 Nemeč Josip Ivanov, pos. "
 Soban Anton, " " "
 Urbančič Josip, nadučit. "
 Gilčvert France, oskrbnik Bukovica
 Saksida Silvester, pos. Prvačina
 Sulič Janez, " " "
 Gregorič Štefan, " " "
 Zorn Vincenc, " " "
 Lokatelli pl. Fran, pos. žup. Dol. Vrtojba
 Zavadlav Peter, " " " "
 Humar Alojz, " " " "
 Gorkič France, " " " 4
 Zavadlav Alojz, pos. Dol. Vrtojba 72
 Koglot Ivan, " " " 112
 Soban Jožef, " " " 24
 Gorkič Just, " " " 115
 Gorkič Ivan, " " " 24
 Mermolja Ivan, " " " 114
 Mermolja France, " " " "

(Dalje pride.)

Absolvent klosterneuburške vi-
 narske, sadjarske in
 poljedelske šole, tačas odvetniški urad-
 nik, star 31 let, vešč slovenščini, srbo-
 hrvaščini, italijanščini in nemščini želi
 stopiti v strokovno prakso. Naslov: A.
 Trobec, Sv. Ivan — Trst.

Anton Jerkič, odlikovani fo-
 tograf v Go-
 rici, Gosposka ulica št. 7. se priporoča
 svojim rojakom. zzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzzz

Rot opravnik išče službe pri-
 den mladenič, ki
 je svršil kmetijsko šolo v Gorici. Ponud-
 be je pošiljati na upravo „Pr. Gosp.“

Ivan Kravos v GORICI, ooooo
 na Kornu št 11,
 priporoča svojo sedlarsko delavnico.

Ivan Bednarik v GORICI, oooo
 vla Vetturini 3,
 priporoča svojo knjigoveznico.

Grozne stiskalnice z diferencjalno
 pripravo za pritisk, M.M.M.M.
Škropilnice proti strupeni rosi, M.M.M.M.
Žveplalnice, Stiskalnice za olje, kakor tudi
 vse druge kmetijske stroje prodaja
 po tvorničnih cenah
IG. HELLER na Dunaju
 II. Praterstrasse 49
 — Ceniki brezplačno in prosto poštine.

Na Primorskem največa zaloga

lesene in lončene robe

je ona

Mihe Kozman-a

v Gorici (Raštelj št. 27., nasproti lekarne).

Tu dobiš n. pr. vsakovrstne grablje, ročaje za kose, brente za grozdje in one za škropilnice, vinske sodčke, beriglice, škafe, golide, nečke, samokolnice, lesene lopate, sita, rešeta, košare fine in one za razpošiljatev sadja, krogle, slamnate klobuke, metle, ribeže, stolice, lonce, sklepe, krožnike itd. itd. vse kar rabimo na kmetiji.

Priporoča se našim gospodarjem in gospodinjam.

Globe Mlekarske naprave

kakor tudi vse stroje in priprave za prevažanje mleka, napravo masla, sira itd. zalaga v najboljših izdelkih

Društvo Globe - Separator

DUNAJ XVI/2, Neymyergasse št. 17.

Zahtevajo naj se ceniki.

Zastopniki se iščejo povsod.

V varstvo proti škodljivcem sadnih in vrtnih nasadov. Sadne in vrtno škropilnice „Majhen čudež“, ki se lahko nosijo, vozijo, se gonijo z roko ali s vprego.

Škropilnice proti peronospori „Austria“. Razpršilnik za žveplo „Vindobona“. Spricalka za žvepleni ogljik „Kober“. Samodelujoč razpršilnik „Ideal“. **MMMMMM** Priprave so zavarovane s patentom in so se nagradile na razstavah in konkurenčnih zbirkah s prvimi darili.

Prodaja s polnim jamstvom

FRAN NECHVILE, DUNAJ, V/1 Margaretenstrasse 98.

tovarna vinarских priprav, kletarskih strojev in železnine. **MMMMMM**

Pristni

Alfa-Laval

so gledé trajnosti,
zmožnosti in čistega
posnemanja

posnemaľniki

NEĐOSEŽNI.

Nad pol milijona posnemaľnikov v rabi in z nad 600
prvih nagrad odlikovani.

Ceniki brezplačno in prosto poštnine.

Akejska družba

**ALFA SEPARATOR
PRAGA * DUNAJ**

Tvornica najboljših mlekarskih
strojev in priprav.

Zastopniki se povsod iščejo. *

Najboljše stiskalnice za vino

Stiskalnica za vino.

in **OLJKE** so naše stiskalnice „**HERRUL**“

najnovjšega in najboljšega sestavaz dvojnimi in nepretrganimi pritiskalom; zajamčeno najboljše delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice; hidravlična stiskalnica, najboljše avtomatizirane patentirane „**SYPHONIA**“ ki delujejo same od sebe, ne da bi jih bilo treba goniti. Plugi, mlinci za grozdje, sadje in oljke. Robkalnice za grozdje, Vinogradeški plugi. Sušilnice za sadje in druge vegetalne, življenske in mineralne pridelke. Stiskalnice za seno, slamo itd. na roko. Mlatilnice za žito, čistilnice, reštalnice. Slamozmornice, ročni mlinci za žito v razni velikosti in vsi drugi stroji za poljedelstvo. Ideluje in prodaja z jamstvom kot posebno najnovje, izborne izkušene, kot najboljše pripoznane in odlikovane sestavi

Ph. Mayfart & Co

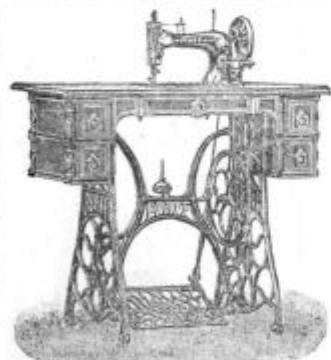
tovarna za poljedelske in vinske stroje na DUNAJU,

II. Taborsstrasse št. 71.

Automat. Ekropilnica.

Odlikovani v vseh državah svetá z nad 530 zlatimi in srobrnimi kolajnamí.
Cenik s podobami in mnogostevilna pohvalna pisma. — Razprodajalec in zastopniki se lačjejo povsodi, kjerže nismo zastopani.

SAUNIG & DEKLEVA

v Gorici, magistratna ulica št. 1.

Največja zaloga šivalnih strojev, tudi za vezanje (rekamiranje), dvo-koles, slamozmornic in mlečnih posnemalnikov (centrifug). *

Prodaja se tudi proti plačevanju na obroke!

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

(Via Signori)

kateri ima v zalogi najbogatejšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerejšega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, kocke žime in platno.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.